

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата психологічних наук, доцента
Філоненко Мирослави Мирославівни на дисертацію Тирон Олени
Миколаївни «Психолого-педагогічні основи формування іншомовної
компетентності майбутніх моряків», представлену на здобуття наукового
ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 –
педагогічна та вікова психологія**

На сьогодні загальноприйнята практика формування міжнародних екіпажів у морській індустрії висуває нові вимоги до вивчення іноземної мови, що розглядається як засіб поглиблення їх професійної компетентності. Разом з тим у вітчизняних вищих навчальних закладах, у тому числі в закладах, спрямованих на підготовку кадрів для річкового та морського флоту не вистачає системних психолого-педагогічних розробок концептуальних засад формування іншомовної компетентності і психотехнологій її становлення у студентів – майбутніх моряків для забезпечення їх ефективного, неугрудненого повсякденного спілкування з представниками міжнародних екіпажів. Саме тому недостатність теоретичної бази дослідження психолого-педагогічних аспектів формування повсякденного іншомовного спілкування майбутніх моряків й існуюча практична нагальність у вирішенні цього питання підтверджує актуальність обраної теми дослідження Тирон Олени Миколаївни «Психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків».

Слід зазначити, що предмет, мета та дослідницький шлях представленої до захисту дисертації узгоджені між собою, сама робота відзначається належними цілісністю, змістовністю та оригінальністю, а всі узагальнення та умовиводи автора ретельно підкріплені усталеними теоретичними концепціями, описаними у фаховій літературі. Дисертація складається з чотирьох розділів, що є структурно пов'язаними загальною логікою дослідження.

Безумовним науковим доробком автора є те, що: вперше визначено сутність поняття «іншомовна компетентність моряка»; обґрунтовано та введено в науковий обіг термін «міжпоколінне міжрангове спілкування моряка» та розкрито його зміст; виокремлено структурні компоненти іншомовної компетентності майбутніх моряків (змістовно-процесуальний, що включає психолінгвістичний, міжкультурний, стратегічний і когнітивний аспекти; мотиваційно-цільовий, морально-соціальний) і встановлено чинники формування їх іншомовної компетентності (психолінгвістичне сприймання мовлення, здатність до побудови сценаріїв міжкультурної взаємодії і стратегій спілкування, мислення, спрямоване на попередження ризиків мореплавства, прагнення до спілкування, дотримання моральних норм); розкрито психолого-педагогічні засади формування іншомовної компетентності майбутніх моряків. Привертає увагу та заслуговує на практичне впровадження розроблена дисертанткою теоретична модель процесу формування іншомовної компетентності.

Теоретичні положення першого розділу «Теоретичні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків» та трактування основних понять дослідження є науково обґрунтованими, достовірними і такими, що складають підґрунтя розробки психолого-педагогічних основ формування іншомовної компетентності майбутніх моряків. Заслуговує схвалення ретельний добір наукових джерел для теоретико-методологічної основи дослідження, чіткість категоріального апарату, послідовність викладення наукової термінології.

У другому розділі «Методи та організація емпіричного дослідження» автор розробила методологічний інструментарій визначення рівня сформованості виокремлених компонентів іншомовної компетентності майбутнього моряка. Авторською є методика визначення стереотипів суджень про моряків різної національності та діагностування вміння інтегрувати елементи інших культур у свою систему цінностей та готовності до неупередженого вивчення взаємодії культур. Для визначення утруднень

іншомовної компетентності студентів під час плавальної практики автор розробила власну методику спрямовану на з'ясування змісту та рейтингу утруднень іншомовного спілкування на борту судна.

Результати емпіричного дослідження, яке описано в третьому розділі «Емпіричне дослідження психолого-педагогічних основ формування іншомовної компетентності майбутніх моряків» дали можливість дисертанту виокремити чинники формування іншомовної компетентності майбутнього моряка.

У четвертому розділі «Психолого-педагогічний супровід формування іншомовної компетентності майбутніх моряків» автором відображено систему формувальних заходів, метою яких є розвиток виокремлених структурних компонентів іншомовної компетентності майбутніх моряків. Автором доведено, що обґрунтована психолого-педагогічна модель процесу формування іншомовної компетентності майбутніх моряків є адекватною теоретичною конструкцією, яка відображає концептуальні теоретичні положення та їх реалізацію у практичній площині.

Дисертаційне дослідження побудоване на достатній джерельній базі (281 найменування, з них 73 – іноземною мовою).

Основні результати дослідження опубліковано у 23 наукових роботах.

Публікації автора в іноземних наукових періодичних виданнях (3 статті), впровадження методичних матеріалів та теоретичних положень в українських та зарубіжних ВНЗ морського спрямування підтверджує міжнародне значення дослідження.

В цілому аналіз змісту дисертації та автореферату дозволяє стверджувати, що дослідниця ґрунтовно орієнтується у порушеній проблемі іншомовної компетентності майбутнього моряка, ознайомена із результатами відповідних наукових досліджень українських та зарубіжних науковців, має власну наукову позицію щодо трактування концептуальних положень, пов'язаних з вирішенням поставлених завдань, а дисертаційна робота Тирон О. М. є самостійним, логічно побудованим теоретико-

експериментальним дослідженням актуальної для педагогічної психології проблеми.

Зазначасмо також, що результати дослідження Тирон О.М. корисні для розбудови змісту і форм організації навчально-виховного процесу у закладах, що здійснюють підготовку професійних кадрів для річкового та морського флоту та визначенні їх готовності до праці в міжнародному екіпажі крюїнговими компаніями в процесі проведення співбесід та тестувань; продуктивні ідеї використання психотехнічних вправ, створених на підставі з'ясованих у дослідженні чинників формування на заняттях з іноземної мови; запропоновані психотехніки можуть використовуватися майбутніми моряками під час проходження плавальної практики для покращення загального психічного стану і забезпечення успішного повсякденного спілкування.

Наукові публікації, видані методичні матеріали та автореферат із належною повнотою відображають зміст дисертації.

Проте поруч з вищезначеним дозвольте навести деякі зауваження та побажання до дисертаційного дослідження.

1. Результати опитування студентів, наведені на початку параграфа 3.2, викладено надто описово, що заважає їх цілісному сприйняттю, і, на наш погляд, їх доцільно було згрупувати після опису у формі підсумкової таблиці (с.104-107).

2. При розгляді результатів, які стосуються вияву іншомовної мовленнєвої тривожності і можливого негативного впливу високої тривожності на спілкуванні іноземною мовою майбутніми моряками, дисертантці було б доцільно більш чітко викласти свою думку щодо зумовлення такої тривожності (с.117-120). Наприклад, підвищення іншомовної мовленнєвої тривожності може зумовлюватися як усвідомленням студентом недостатнього рівня власної іншомовної мовленнєвої компетентності, так і особистісними рисами. Тоді, відповідно, стане зрозумілішим, що з цією проблемою робити надалі.

3. В емпіричній частині роботи отримано досить багато цікавих щодо її проблематики результатів. На їх основі, наприклад, робляться висновки про недостатню готовність студентів до поступливості і співпраці, про необхідність розвитку в них навичок контролю агресивності і корекції морально-соціальної складової поведінки тощо. Однак не досить чітко простежується як саме ці результати враховані у подальшій розробці програми психологічного супроводу формування іншомовної компетентності майбутніх моряків.

Наведені зауваження та міркування дискусійного характеру не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої праці. Головні наукові положення висновки і рекомендації сформульовані у дисертації справляють враження оригінальних, достатньо аргументованих та практично корисних. Вищевказані зауваження не знижують практичної та теоретичної цінності дисертаційної роботи і можуть трактуватися як побажання щодо подальших досліджень проблеми формування іншомовної компетентності майбутніх моряків.

Дисертаційне дослідження Тирон Олени Миколаївни «Психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків», що представлено на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, яке відповідає чинним вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент

кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та психології
післядипломної освіти
Національного медичного
університету імені О. О. Богомольця

М. М. Філоненко